

ימי עיון בתנ"ך תשפ"ג

לע"נ מאיר וליבע פרידמן ודוד אליהו ורחל לאה פלדמן

שם השיעור: לוט ואברהם ומה שביניהם

שם המרצה (כתובת דוא"ל) – ד"ר יעל ציגלר (yaelziegler@gmail.com)

1) מדרש תנחומא בראשית י"ט, א'

ולפי שנתחבר לוט לאברהם, למד הכנסת אורחין.

2) ילקוט שמעוני בראשית יט, א (רמז פ"ד)

כך לוט כשהיה מהלך עם אברהם אבינו למד מדרךיו. אברהם אבינו עשה לו בית חוץ לחרן, וכל מי שהיה נכנס ויצא היה מקבלו מאכילו ומשקהו, ואומר אלהי אברהם אחד הוא בעולם. וכשבא לוט לסדום כך היה עושה, וכיון שהכריזו כל מי שהוא מחזיק יד בפת לחם ושרף, היה מתירא מעשות יומם ועשה לילה.

3) רש"ר הירש בראשית י"ט, א'

כאן רואים אנו את לוט מתנהג כפי שאברהם צייר את דמות הצדיק בסדום, צדיק המעז לתת דוגמא של הנהגה נכונה בקרב העם ולעין כל.

4) ר' דוד צבי הופמן בראשית י"ט, א'

יש לשים לב אל ההבדלים בין הכנסת האורחים של אברהם לזו של לוט. אף על פי שלוט נראה אציל ומכניס אורחים, במיוחד בניגוד לשאר אזרחי עירו, הרי הבדל רב יש בינו ובין אברהם אבינו. כאן "ויקם", ואילו שם — "וירץ". אברהם רץ לקראת המלאכים ומוכיח בזה את שמחתו לקראת הזדמנות לעשות מעשה חסד.

5) ספורנו בראשית י"ט, ג'

משתה – קביעות סעודה על היין, בהיות היין אהוב אצלו, כמו שהוכיח סופו על תחלתו. אבל אברהם לא עשה משתה, זולתי ביום הגמל את יצחק לגדולי הדור, שהיו מורגלים בכך בעת שמחתם.

6) בראשית רבה נ, ד

אברהם מקדים רחיצה ללינה ולוט מקדים לינה לרחיצה, אלא אברהם מקפיד על טנפת עבודת פוכבים לפיכך הקדים רחיצה, ולוט אינו מקפיד על טנפת עבודת פוכבים.

7) רד"ק בראשית י"ט, ב'

ולא אמר להם על האכילה כי ידוע הוא כי כיון שילינו עמו יאכלו עמו, ובכלל הלינה האכילה והשכיבה.

8) רד"ק בראשית י"ט, ג'

אל ביתו ויעש להם משתה – לפי שהיה לילה לא היה לו פנאי לזבוח ולתקן מאכלים אלא עשה להם משתה ואפה להם מצות שלא ימתינו עד שיחמץ הבצק ומה שיכול לתקן במהרה תקן, וזה הוא מדרך ארץ להכין לאורח הבא מה שיכול להכין במהרה כי הוא עיף וצריך לאכל ולשתות.

9) רשב"ם בראשית פרק יח, א

כחום היום - מה צורך לכתוב כחום היום? אלא להודיעך כי בלוט כת' ויבאו שני המלאכים סדמה בערב, ולכך אמר להם לוט סורו נא אל בית עבדכם ולינו, אבל אברהם לפי שבאו אליו כחום היום בבקר שאין דרך אורחים ללון אלא לאכול ולעבור, לפיכך לא אמר להם אברהם ללון אלא וסעדו לבכם ואחר תעבורו:

10) רש"ר הירש בראשית י"ט, ג'

ימי עיון בתנ"ך תשפ"ג

לוט עצמו מכין את הסעודה, וגם אופה. איזה ניגוד עצוב יש כאן, בין בדידותו של לוט, לבין ההתרוצצות העליזה שהתלוותה לקיום מצות הכנסת אורחים בביתו של אברהם! לא אשת לוט ולא בניו נוטלים חלק במצוה שהוא מקיים. בודד הוא בביתו שלו, עם רוחו של אברהם.

(11) **רש"ר הירש בראשית י"ט, ב'**
התנהגותו של לוט מוכיחה שהחינוך וההרגלים שקיבל מאברהם לא היו לשווא.

(12) **פרקי דרבי אליעזר פרק כה**
הולך את חכמים יחכם זה לוט שהיה הולך עם אברהם אבינו עליו השלום ולמד מדרכיו וממעשיו הטובים אמר מה עשה אברהם אבינו עליו השלום עשה ביתו בית קבול לחרן וכל מי שהוא נכנס ויצא היה מקבלו ומאכילו ומשקיהו ואומר להם אמרו אחד הוא אלהי אברהם בעולם וכשבא לוט כך היה עושה וכיון שהכריזו בסדום כל מי שהוא מחזיק בידו בפת לחם לעני ולאביון ישרף באש והיה מתיירא מאנשי העיר מעשות יום ויעש לילה שנ' ויבאו שני המלאכים סדומה בערב ולוט יושב בשער סדום ולמה היו יושב בשער סדום אלא שהיה מתיירא מאנשי העיר מעשות יומם.

(13) **רש"י בראשית י"ט, ד'**
כל העם מקצה – מקצה העיר עד הקצה, שאין אחד מוחה בידם, שאפילו צדיק אחד אין בהם.

(14) **רש"י בראשית י"ט, ב'**
הנה נא צריכים אתם לתת לב על הרשעים הללו שלא יכירו בכם, וזו היא עצה נכונה. סורו נא וגומ' – עקמו את הדרך אל ביתי דרך עקלתון, שלא יכירו שאתם נכנסין שם. לכך נאמר: סורו

(15) **בראשית רבה מ"ט, ח**
אולי ימציאו שם עשירה... למה עשירה, שהיה סבור שיש שם עשירה, לוט ואשתו וארבע בנותיו וארבעה חתניו.

(16) **מדרש אגדה (בובר) בראשית י"ט, כ"ו**
ותהי נציב מלח – לפי שחטאה במלח, כיצד שבאותה הלילה שבאו המלאכים לביתו של לוט, הלכה היא אצל שכניה בעלילה לשאול מלח, אמרו לה שכניה ולמה את צריכה מלח, וכי אין יודעת שהיית חסרה מלח לילך ליקח מלח מבעוד יום, אמרה להם אין אנו צריכין מלח, אלא שבאו לנו אורחים, ולכך ידעו אנשי סדום במלאכים שבאו בביתו של לוט.

לוט בסדום (בראשית י"ט):	רחב ביריחו (יהושע ב):
שני מלאכים באים לעיר "ויבאו אל ביתו" (י"ט:ג)	שני מרגלים באים לעיר "ויבאו בית אשה (ב:א) שני המרגלים נקראים "מלאכים" (ו:כה)
"איה האנשים אשר באו אליך הלילה?" (י"ט:ה)	"באו הנה הלילה" (ב:ב)
"טרם ישכבו" (י"ט:ד)	"והמה טרם ישכבון" (ב:ח)
"איה האנשים אשר באו אליך... הוציאים אלינו" (י"ט:ה)	"הוציאי האנשים הבאים אליך" (ב:ג)
"והדלת סגור אחריו" (י"ט:ו) "ואת הדלת סגרו" (י"ט:י)	"ויהי השער לסגור" (ב:ה) "והשער סגור" (ב:ז) "ארור האיש... אשר יקום ובנה... את ריחו... ובצעירו יציב דלתיה"
המארח מסתכן למען הצלת אורחיו (י"ט:ח)	המארחת מסתכנת למען הצלת אורחיה (ב:ד-ה)
האורחים מתכוונים להשמיד את העיר (י"ט:ג)	האורחים ישמידו את העיר (ב:ט)
הצלת בני ביתו של המארח (י"ט:יב)	הצלת בני ביתה של המארחת (ב:יג) "ויציאו את רחב... ואת כל אשר לה... הוציאו (ו:כג)
"חתן ובניך ובנתיך וכל אשר לך בעיר הוצא מן המקום" (י"ט:יב)	"הוציאו וינחום מחוץ למחנה ישראל (ו:כג)

ימי עיון בתנ"ך תשפ"ג

ותגדל חסדך אשר עשית עמדי להחיות את נפשי... ותחי נפשי (יט:יט-כ)	כי עשיתי עמכם חסד ועשיתם גם אתם עם בית אבי חסד... והחיתם... והצלתם את נפשותינו ממות (בי:ב-ג)
ההרה המלט פן תספה (יט:יז)	ההרה לכו (ב:טז)